

Täysistunto

Tiistai 15.12.2015 klo 10.01—0.29

14.5. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Siirrytään käsittelemään valtiovarainministeriön hallinnonala koskevaa pääluokkaa 28.

Keskustelu

18.33 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto on laatinut mietinnön valtiovarainministeriön pääluokan luvun 28.90 osalta, siis "Kuntien tukeminen" on otsikkona. Valiokunta ei esitä muutoksia eikä lisäyksiä hallituksen esitykseen. Valiokunta keskittyi kahteen asiakokonaisuuteen: tietojärjestelmähankkeisiin ja kuntatalouteen.

Ensinnäkin mietinnössä käsitellään tietojärjestelmien kehittämistä edellytyksenä julkisten palvelujen parantamiselle ja merkittäville säästötavoitteille. Nämä liittyvät erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen mutta myös muuhun julkishallintoon. Valiokunta pitää hyvänä itsehallintouudistukseen sisältyvää linjausta, jonka mukaan perustetaan yhteiset valtakunnalliset ict-palvelut ja ministeriö ohjaa niiden kehittämistä. Samoin on tärkeää, että hallitus on käynnistänyt julkisten palveluiden digitalisointia koskevan kärkihankkeen, johon osoitetaan ensi vuonna 27,5 miljoonaa euroa, jota käytetään muun muassa kansallisen palveluarkkitehtuurin kehittämiseen. Tähän sisältyy palveluväylän, sähköisen identiteetin, tietoturvan ja palvelunäkymien kehittäminen ja ohjaus. Palveluväylään sisältyy suuret odotukset, ja se etenee. Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esiin sen, että sähköisten palvelujen kehittämisessä tulee ottaa huomioon ne väestöryhmät, joilla ei ole mahdollisuutta saada pankin asiakassuhteeseen perustuvia verkkopankkitunnuksia.

Arvoisa puhemies! Toiseksi valiokunta keskittyi valtionosuuteen kunnille peruspalveluiden järjestämiseen. Kuntatalouden arvioidaan pysyvän tiukkana edelleen lähivuosina, vaikka ensi vuonna valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta noin 290 miljoonalla eurolla. Valtionosuuksia ei enää leikata. Valtionosuusprosentti nousee hieman. Kuntien peruspalvelujen järjestämiseen ehdotetaan noin 9 miljardia euroa, joka on 486 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Kaikkiaan kuntien ja kuntayhtymien valtionapuihin osoitetaan ensi vuonna noin 11 miljardia euroa.

Valiokunta toteaa kuntien toimintaympäristön voimakkaan muutoksen. Väestön ikääntymisen ja talouden yleisen taantuman lisäksi maahanmuutto sekä pitkäaikaistyöttömyyden kustannukset lisäävät paineita palvelurakenteen kestävyys- ja toimivuuteen. Sekä kotouttamiskorvausten jälkeenjääneisyys että työvoimapolitiittiset toimet edellyttävät huolellista tarkastelua.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan kunnilla on nyt noin 610 tehtävää ja 973 velvoitetta. Hallituksen kärkihankkeella vähennetään kuntien kustannuksia yhdellä miljardilla eurolla karsimalla näitä lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Uusia tehtäviä tai velvoitteita ja niiden laajennuksia ei anneta ilman valtion täyttämää rahoitusta. Tätä valiokunta pitää erittäin tärkeänä.

Valiokunta kannustaa hallitusta käynnistämään palvelujen tuottavuutta parantavia kuntakokeiluja ja pitää tärkeänä kuntien aktiivista elinkeinopolitiikkaa ja elinvoimaisuutta parantavia toimenpiteitä talouden ja palvelujen turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kiitän tässä yhteydessä lämpimästi sekä ministeriä että kunta- ja terveysjaostoa hyvästä työstä ja rakentavasta käsittelystä tämän asiakokonaisuuden yhteydessä. — Kiitos.

18.37 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Esittelen tässä kohdan Tulli toimintamenot, joiden suuruus on noin 170 miljoonaa euroa. Määräraha on lähes 7 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2015. Määrärahan muutoksesta valtaosa eli 5,4 miljoonaa euroa kohdistuu EU-lainsäädäntölähtöiseen tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistukseen. Tulliselvityksen tulee olla täysin sähköistä vuoteen 2020 mennessä koko EU:n alueella.

Valiokunta pitää hyvänä, että esitykseen sisältyy 4 miljoonan euron lisäys sisäiseen turvallisuuteen liittyen. Määrärahalla on tarkoitus jatkaa ylisuurten alkoholijuomaerien maahantuonnin valvontaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tullivalvontaa on tarvetta tehostaa myös internetin kautta tapahtuvan alkoholijuomien tilaamisen osalta. Koko kansantalouden etu on, että alkoholiverotulot voidaan kerätä kattavasti ja hillitellä tältä osin harmaata taloutta. Valiokunta korostaa, että Tullin valvontaresurssien riittävydestä on huolehdittava myös muun laittoman tuonnin, kuten tupakan, lääkkeiden ja huumeiden, osalta.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että myös Tullin tehtävät ovat lisääntyneet turvapaikanhakijoiden määrän kasvun myötä. On hyvä, että tehostetusta tullivalvonnasta aiheutuneet kustannukset sisältyvät talousarvioesitykseen, ja valiokunta pitää tärkeänä, että kulut korvataan edelleen jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä myös kiittää hallinto- ja turvallisuusjaoston jäseniä hyvästä yhteistyöstä sekä ministeriä tietenkin siltä osin, että asiat on hyvin joustavasti valmisteltu. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Vehviläinen, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

18.39 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tässä kuulumme jaoston puheenjohtaja Kankaanniemen kertovan, että valtiovarainvaliokunnassa kunta- ja terveysjaosto keskittyi erityisesti tähän kuntatalouteen ja digitalisaatioon, ja olen lukenut tämän teidän kannanottonne mietinnön näiltä osin ja yhdyin siihen kyllä ihan täydellisesti. Minusta siinä on olennaisesti kerrottu ne asiat, mihin meidän tulee nyt tässä hallituksenkin puolelta ja koko eduskuntana ottaa kantaa.

Kuntien osalta totean kahdesta asiasta.

Ensinnäkin, kun tänä syksynä on kovasti käyty keskustelua näistä erilaisista säästöistä, mitä hallituksen puolelta on tullut, totean sen, että nyt emme ole tehneet valtionosuusleikkauksia sinne kunnille, ja se on merkittävä asia kaiken kaikkiaan. Olemme näin pystyneet kuitenkin turvaamaan sitä, että kunnat pystyvät järjestämään peruspalveluita omissa kunnissaan. Ja kun muutama viikko sitten tuli esille, mitä kunnat tekevät omille veroprosenteilleen, niin taisi olla, että kymmeneen vuoteen ei ole niin vähäinen määrä nostanut veroprosentteja kuin nytten. Mutta samalla toki totean heti, että kyllä kuntien veroprosentit ovat aika tavalla katossa. Että ei niitä kyllä ole varaa ollenkaan nostaakaan.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Sitten toinen pointti liittyen kuntiin: Totean sen, että vaikka me täällä tekisimme minkälaisia päätöksiä kuntatalouden puolesta ja palveluitten puolesta, niin siitä huolimatta ne isot perusratkaisut aina tehdään jokaisessa kunnassa. Minusta ei voi ajatella niin, että vain meillä olisi täällä vastuu siitä, miten kunnat voivat ja miten kuntataloudessa kaiken kaikkiaan menee.

Vielä kolmanneksi totean ehkä näihin isoihin reformeihin liittyen: Tiedätte, että meillä on hallituksen puolelta hallitusohjelmassa asetettu viisi reformia, jotka kaikki liittyvät kuntiin erittäinkin olennaisesti, tai ainakin neljä liittyy olennaisesti. Ensimmäinen on tietysti tämä sote-reformi. Sitten toinen on aluehallinnon uudistus, jossa keskustellaan myös niistä tehtävistä, mitä kunta ja kuntayhtymät järjestävät. Kolmas on tulevaisuuden kunta -asia ja neljäs tämä kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinta.

Ja kun täällä on tänäänkin puhuttu tästä parlamentaarisestakin valmistelusta, niin totean sen, että sekä tämän tulevaisuuden kunnan osalta että aluehallinnon uudistamisen osalta olemme asettamassa aivan tällä viikolla, ensi viikolla — tiedän, että vielä ryhmissä tällä viikolla käsitellään jossakin kohtaa näitä esityksiä — omia edustajia näihin parlamentaariin työryhmiin, mutta ne tulisivat menemään eteenpäin. Pidän tosi tärkeänä hallinnon uudistamisen osalta, että kaikki eduskuntapuolueet ovat tässä työssä kaiken kaikkiaan mukana.

Hyvä puhemies! Sitten ajattelin, että sanon muutaman sanan tästä digitalisaatiosta, josta on hyvin kirjoitettu tähän mietintöön ja myös yksilöity sitä vähän tarkemminkin, mihin valtiokunnan mielestä erityisesti pitäisi nyt kiinnittää huomiota: eli kansallisen palveluarkkitehtuurikonaisuuden osalta palveluväylään, sähköiseen identiteettiin, tietoturvaan ja palvelunäkymien kehittämiseen ja ohjaukseen. Muistelen, että viimeksi viikko sitten täällä kyselytunnillakin käytiin keskustelua osittain tästä sähköisestä tunnistamisesta ja siitä, että kun osalta puuttuvat nämä pankkitunnukset, niin miten tämä digitalisaatio voi kaiken kaikkiaan edetä.

Haluan korostaa hallituksen linjausta ensinnäkin siitä, että digitalisaatio pitää arkipäiväistä. Meidän ei pidä katsoa digitalisaatiota ensisijaisesti järjestelmän näkökulmasta, vaan meidän pitää katsoa sitä kansalaisnäkökulmasta eli tehdä mahdollisimman helposti käytettäviä järjestelmiä, joilla ihmiset voivat toteuttaa niitä sähköisiä palveluita myös täällä julkisten palveluitten puolella ja riittävän helppokäyttöisesti. Haluan tuoda tässä esille, että Suomen ratkaisu — kun ollaan tehty tämä sähköinen tunnistaminen markkinaehtoisesti toisella tavalla kuin mitä Virossa on tehty — on itse asiassa modernimpi ratkaisu kuin mitä tuolla maamme eteläpuolella kaiken kaikkiaan on tehty.

Mutta samoin, kuten tässä jo edellä tuli esille, pitää huolehtia siitä, että me haemme ne tukikeinot, jotta se voidaan tehdä niille henkilöille, joille tämä ei ole mahdollista syystä tai toisesta. Totean sen, että meillä on peräti 400 000 henkilöä, joilla ei ole pankkitunnuksia tällä hetkellä, kaikki eivät ole halunneetkaan eivätkä ole kykeneviä ottamaan. Mutta meidän on nyt pystyttävä nopeasti huolehtimaan siitä, että ihmiset pääsevät tekemään tätä sähköistä tunnistautumista, ja sitten erittäin nopeasti myös huolehtimaan tästä valtuutuksesta, jotta toinen ihminen voi tehdä niiden puolesta, jotka eivät itse kykene.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käydä tästä aiheesta debattia. Pyydän edustajia ilmoittautumaan.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

18.45 **Pirkko Mattila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille ja jaostojen puheenjohtajille esittelystä. Kyllä uudistusten aika vaikuttaa todellakin olevan tulossa, ja onnea ja menestystä ministerille näihin hankkeisiin.

Mutta sitten tähän päivään. Täällä jo aiemmin sisäministeriön hallinnonalalla keskusteltiin siitä, mitä tuolla Euroopan ulkorajoilla tapahtuu ja mikä realisoituu tänä päivänä sitten Suomen kunnissa, eli siellä on kyseessä hallitsematon maahantulo, mutta Suomessa tämä tilanne on otettu paremmin haltuun. Tietenkin kaikista vähitenhän tämä kuntien syy on, mutta kunnat kantavat käytännössä suurimman vastuun sitten turvapaikanhakijoiden kotoittamisesta, muun muassa perusopetuksen järjestämisestä.

Miten te, ministeri, katsotte, että tämä budjetti tällä hetkellä tähän riittää? Paljonko on arvioitu esimerkiksi tammöisten ihan välttämättömien terveystarkastusten ja välttämättömän terveydenhuollon, joka on jo siis ihan kantaväestönkin kannalta pakollista, kustannuksiksi? Eli minkälaisia kustannuspaineita tästä sinne terveyssektorille mahdollisesti aiheutuu?

18.46 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä siitä, missä ollaan nyt menossa. Totta kai kiitos myös hallitukselle siitä, että ensimmäistä kertaa neljään vuoteen tämä talousarvio tulee olemaan kuntataloutta vahvistava, ja koko kehyskaudellakin se on sitä vahvistava. Tämä on kyllä todella suuri kuntatalouden ahdinkoa helpottava asia. Toivon tietenkin myös, että tätä sataprosenttista valtionosuustakuuta noudatetaan ja uusia velvoitteita ei tule ilman sataprosenttista valtionosuutta.

Sitten haluaisin kysyä ministeriltä, miten etenee tämä miljardin euron velvoitteiden purkuosuus.

Toinen kysymys liittyy kuntien kaksikielisyyteen. On nimittäin minun mielestäni hiegan erikoista, että Suomen ainoa saamelaisenemmistöinen kunta, Utsjoki, ei kuulu kaksikielisyyden piiriin valtionosuusjärjestelmässä. Voisiko se siihen kenties päästä?

18.47 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiset kunnat ovat nyt historiansa suurimman uudistuksen edessä, jo viidettä vuotta. Hallituksen esitykset niin sanotusta sote-uudistuksesta ja kuntauudistuksesta muuttavat toteutuessaan suomalaisen kuntademokratian, joka on meillä käytännössä ollut voimassa toisilta valtiopäiviltä vuodesta 1863 täältä Helsingistä. Siinä tapauksessa, että siirrytään kuntien itsehallinnosta maakuntahallintoon niin sanotuille itsehallintoalueille, kuntien tehtävistä yli 60 prosenttia siirtyy tänä päivänä tunnetusta kuntien itsehallinnosta suuremmille alueille. Kysyn ministeriltä: onko tämän tyyppisen kehityksen päässä tilanne, että Suomessa on tulevaisuudessa 18 kuntaa, ja nämä mallit, joita tällä hetkellä toteutetaan, ovatkin vain historiallinen välivaihe siirtyessämme yhä suurempiin kuntakokoihin? En tiedä, oliko tämä nykyisen hallituksen tavoite, mutta tältä kuva voi toteutuessaan näyttää.

18.48 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä, että hallitus huolehtii nyt kuntataloudesta, on kyllä erittäin arvokas asia tässä tilanteessa. Nyt etuuksia joudutaan leikkaamaan valtiontalouden kuntoon panemiseksi, mutta nyt kuntien valtionosuuksia ei todellakaan pitkästä aikaa leikata. Tämä merkitsee sitä, että kuntien veropaine ei kasva. Niin kuin ministeri totesikin, paineet ovat historiallisen alhaiset viime vuosiin verrattuna. Toisaalta kunnat pystyvät paremmin vastaamaan niistä velvoitteista,

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

mitä niillä vielä on, eli palveluista, joiden kohteena ovat kaikkein heikko-osaisimmat eli lapset, oppilaat, sairaat, vanhukset ja työttömät. Nyt kun todellakin muutoin tilanne yhteiskunnassa on vaikea, niin näiden palvelujen piirissä olevien kannalta tämä hallituksen linja ansaitsee erityisen suuren kiitoksen ja tunnustuksen.

18.49 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa on historiallisesti ollut monella pienellä kunnalla omat tietojärjestelmänsä, eri palveluntuottajilla ja -tarjoajilla omat järjestelmänsä, jotka eivät puhu keskenään. Minusta on erittäin tärkeää ja arvokasta, että tämä kansallinen palveluväylähanke etenee. Olemme vielä takamatkalla Viron X-Roadiin nähden, mutta on hyvä, että kansallisen palveluväylän ensimmäiset sovellukset käynnistyivät jo marraskuussa ja käynnistysnappulaa on painettu. Tämähän on edellisen hallituksen käynnistämä hanke. Nyt on tärkeää, että kehitetään sähköistä tunnistusta ja muuta. Tässä on saatavissa myös merkittäviä säästöjä, sillä valtionhallinto käyttää it-hankkeisiin ja ohjelmistojen käyttömaksuihin vuodessa 2 miljardia euroa.

Sitten näistä käyttökohteista tulee mieleen ainakin pienyrittäjät, sillä tiukka byrokratia ja paperirumba kuormittavat liikaa pienyrittäjiä. Kaikki ilmoitukset viranomaisille, eläkelaitoksille ja muille tarpeellisille tahoille on voitava antaa sähköisesti ja keskitetysti. Reaaliaikaisen tulorekisterin käyttöönottoa (Puhemies koputtaa) on kiirehdittävä, ja nyt kun kansallisen palveluväylän ensimmäiset kokeilut ovat valmiina, niin tässä olisi yksi hyvä toteutettava hanke jo ensi keväänä.

18.50 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun nämä sote-alueet ja itsehallintoalueet tulevat, niin rahoituksessa tapahtuu muutoksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet kohdennetaan hieman eri tavalla ilmeisesti, ja jollakin aikajänteellä saattaa myös verotusjärjestelmään tulla muutoksia. Mitenkä, ministeri, arvioitte, kuinka suuria vaikeuksia kunnille tulee sitten sopeuttaa oma tuloveroprosenttinsa sellaiseksi, että koko maassa kokonaisveroaste ei tule nousemaan?

18.51 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt sitä, mikä on näiden itsehallintoalueiden perustuslaillinen asema tulevaisuudessa. Tätä keskustelua käydään muun muassa Etelä-Karjalassa, kun mietitään sitä, mikä on kunnan rooli suhteessa itsehallintoalueeseen ja onko siellä tulevaisuudessa minkäänlaista kytkentää tai omistajaohjausta tai muuta vastaavaa ja mikä on sitten itsehallintoalueen ja valtion välinen suhde, miten tämä itsehallintoalue nyt tavallaan asettautuu näitten eri tasojen ja eri palvelukokonaisuuksien ja päätöksiä välimaastoon.

18.52 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että kuntien valtionosuuksia ei nyt leikata ja että kuntataloutta pyritään vahvistamaan esimerkiksi vaikkapa kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja velvoitteita karsimalla. Kunnille annetaan siis nykyistä enemmän harkintaa, omaa harkintaa järjestää palvelujaan resurssiensa puitteissa. Kun kunnilta aikanaan kysyttiin tätä, mitä ne olisivat valmiit siirtämään muualle, niin ainakin omassa kaupungissani tuli erittäin lukuisia esityksiä niistä tehtävistä. Kysyisin ministeriltä, miten nämä asiat etenevät, milloin näistä saadaan päätöksiä.

Toinen asia koskee hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan hallitus selvittää työvoimapaalveluiden sekä resurssien siirtoa kuntien vastuulle vaikeimmin työllistyvien osalta.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Arvoisa ministeri, voitaisiinko tätä asiaa harkita myös perustettavien itsehallintoalueiden vastattavaksi?

18.53 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on hyvin samanlaisia puheenvuoroja käytetty, ja sellaisen minäkin aion käyttää, eli minä kiitän hallitusta ja ministeriä siitä, että kuntien tuska on otettu siinä mielessä huomioon tässä vaikeassa tilanteessa, että näitä valtionosuuksia ei tosiaan vähennetä. Olen itse ollut useamman vuoden kuntapäättäjänä, ja ollaan näitten asioiden kanssa tuskasteltu ja aina mietitty, että kuinkahan paljon ne taas leikkaantuvat, eli todella kiitollisia ollaan siitä asiasta.

Olen Vehviläisen kanssa täysin samaa mieltä, että nämä kuntaveroprosentit ovat ihan riittävät. Meilläkin Hyvinkäällä nyt saatiin se vero vielä pidettyä, ja toivotaan, että saadaan, ettei tarvitsisi nostaa. Toki kaikki nämä hallituksen toimet siihen, että kuntien tehtäviä halutaan vähentää, varmasti auttavat, ja sitä valinnanvapautta voidaan käyttää, se kuitenkin on joustava.

Edustaja Mattila esitti erittäin oleellisen kysymyksen näistä maahanmuuton kustannuksista koulu- ja päivähoitossa. Ihan mielellään kuulen teidän näkemyksiänne tästä. Tämä on tietysti iso asia.

18.54 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuleva sote-uudistus tulee olemaan lähitulevaisuuden suurin haaste, ja jotta säästötavoitteisiin päästäisiin, julkiset palvelut toimisivat ja kansalaiset sekä niin julkiset kuin yksityisetkin toimijat voisivat luottaa tiedonkulkuun ja sen virheettömyyteen, on tietojärjestelmien kehittäminen välttämätöntä. Hallitus on käynnistänyt julkisten palveluiden digitalisointia koskevan kärkihankkeen, johon ensi vuonna osoitetaan 27,5 miljoonaa euroa, muun muassa kansallisen palveluarkkitehtuurin kokonaisuuden kehittämiseen. Tähän liittyvät asiat muodostavat järjestelmien välisen integraation, ja eri järjestelmien välillä on oltava toimivat rajapinnat. Ja kuten, arvoisa ministeri, totesitte, tämä on iso asia. Myös ne ihmiset on otettava huomioon, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita. Mutta ennen kaikkea tämä on myös erittäin kallis hanke. Olisinkin kysynyt, arvoisa ministeri: miten tätä hanketta on aikataulutettu, ja milaista seurantaa tämän projektin etenemisestä meidän on mahdollista saada?

18.55 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ict-hankkeista olisin minäkin kysynyt. Sote-ratkaisu tuo mukanaan muun muassa yhteiset valtakunnalliset ict-palvelut. Julkisia ict-hankkeita on kuitenkin arvosteltu aika rankasti viime vuosina. On sanottu, että ei ole ollut riittävää kustannussuunnitelmaa, ei asianmukaista johtamisjärjestelmää, päätöksentekomenettely on ollut puutteellista, ei ole ollut taloussuunnittelua, kokonaisarkkitehtuurissa ei ole ollut linjavetoja ja hankkeita on johdettu erilaisissa työryhmissä sekä konsulttivetoisesti. Kysyisinkin: Vuonna 2014 ict-toiminnan kokonaismenot olivat 727 miljoonaa euroa, ja varmasti tulevaisuudessakin kustannuksia tulee paljon olemaan. Tarkastusvaliokunta on myös ottanut tähän kantaa, ja siellä edelleen on jotakin korjattavaa. Tämä toiminta on muun muassa liian tekniikkakeskeistä, ja viranomaisyhteistyön kehittäminen ei ole ollut tarpeeksi tehokasta. Mitenkä nyt sitten tulevaisuudessa näette, että nämä kustannukset pysyvät kohtuullisuuden rajoissa?

18.56 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentyminen on hyvä tavoite, ja sitä on tehty noin 90-luvulta asti.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Joka hallituskaudella se on otettu tavoitteeksi, ja sitten siihen on aina tullut jotain haastetta. Nyt huoleni on siinä, mistä tänään äänestettiin aamupäivällä: Kun on otettu jo etukäteisesti huomioon, kun varhaiskasvatuksesta on ajateltu resurssitarpeen vähenevän, useampi tuhat ihmistä, niin tämä on jo kuitattu pois kuntien valtionosuuksista, koska se on kirjattu sinne sisälle. Ei kai tämä näin tapahdu, että kun tehtäviä vähenee, niin rahat vähenevät ensin ennen kuin tehtävät vasta oikeasti vähenevät?

Kaksi isoa huolta on kuntapuolella: Toinen on pitkäaikaistyöttömät, joista mietin, mikä on se tulevaisuuden rahoitusmalli ja ohjaus kunnille. Ja toinen on kotoutus ja siinä tietenkin kielikoulutus tämän terveydenhuollon järjestämisen ja koulutuksen järjestämisen lisäksi. Mitenkä aikuisten kielikoulutus voidaan järjestää kotoutumisen osalta?

18.57 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntakin on mietinnössään todennut, että maahanmuuttajien määrän voimakas kasvu lisää kuntien kustannuksia merkittävästi ja että myös kotouttamiskorvaukset ovat jääneet selvästi jälkeen yleisestä hintakehityksestä. Kun vielä tiedetään, että maahanmuuttajien työttömyysaste on kantaväestöä huomattavasti suurempi, niin tiedämme, että tulevaisuudessa kuntien pitkäaikaistyöttömien, sakkomaksujen ja sosiaaliturvan piirissä on huomattava määrä maahanmuuttajia. Kysynkin ministeriltä: kuinka valtiovarainministeriön hallinnonala varautuu tulevaisuudessa kuntien tulevan maahanmuuton rajusta kasvusta aiheutuviin kustannuksiin? Esimerkkinä Lahden kaupungissa 1 000 uutta pitkäaikaistyötöntä maksaa noin 10 miljoonaa euroa vuodessa kaupungin taloudelle. Tämä on noin 0,7 prosentin veronkorotusta vastaava summa.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Saarikko, Savio, Turunen, ja sitten ministeri.

18.58 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämän hallituksen aloituksessa turhan pienelle huomiolle on jäänyt sen ymmärrys julkisen talouden kokonaiskuvasta. Ei siirretä valtiolta ongelmia kuntakentälle, vaan julkinen talous on kokonaisuus. Ja on ymmärrettävää, että kunnat tervehtivät nyt tätä muutosta ilolla, toisin kuin viime hallituskaudella, ja myöskin tämä tavoite tehtävien vähentämisestä on kunnille toivottu. Koska ministeri Vehviläinen vastaa kuitenkin kuntatehtävien ohella myös uudistamisesta ja siihen liittyvistä kokeiluista, niin olisin halunnut vielä tiedustella ministeriltä: Missä tilanteessa nämä kokeilut suhteessa kuntakenttään tällä hetkellä ovat? Rahoitetaanko niitä jotenkin? Miten niitä tuetaan? Ja mitä pidätte merkittävimpinä kokeiluina suhteessa tulevaan vuoteen? Minusta se on ansiokasta toimintaa. Me emme voi vielä tietää, mikä kaikki onnistuu ja mikä on hyvästä, ja siksi näin tulee toimia. Ajattelen niin, että nimenomaan kunnat ovat tässä avainasemassa ja suorastaan syyhyävät päästä tekemään tätä työtä, kun vain nyt valtiovalta antaa mahdollisuuden.

19.00 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä ansiokaasta esittelystä. Kuntatalouden tila on todella ollut viime vuosina hyvin kireä, ja siihen ovat osaltaan kuntien omien toimien lisäksi vaikuttaneet myös edellisten hallitusten toteuttamat valtionosuusleikkaukset sekä kuntien lisääntyneet tehtävät. Viime hallituksen aikana pyrittäessä valtiontalouden tasapainottamiseen valui osa kaivatuista säästöistä valitettavasti kuntien harteille eikä myöskään kuntien tehtäviä pystytty karsimaan päinvastaisista tavoitteista huolimatta. Nykyinen hallitus on onneksi ottanut yhdeksi tehtäväkseen kunta-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

talouden vahvistamisen ja myös asettanut kuntataloutta koskevan tasapainon tavoitteet. Osa toimenpiteistä ovat normien purkutalkoot, joissa satsataan kuntien velvoitteiden karsimiseen. Pyytäisinkin arvon ministeriä vielä tarkentamaan, missä aikataulussa nämä normitalkoot tällä hetkellä etenevät, sekä toisena asiana kysyisin sitä, millaisin toimin hallitus aikoo auttaa ja mahdollistaa kuntien elinkeinopolitiikan vahvistamista.

19.01 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Itsekin kiinnitin huomiota tähän digitalisaatioon. Se varmastikin antaa sote-yhteydessä merkittävät säästömahdollisuudet. Digitalisaation avulla saadaan uskoakseni reilut säästöt tähän nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Meillä sairaanhoitopiireillä on omia järjestelmiä, ja useinkaan ne eivät edes kätele toisiaan. Kun ministeri mainitsi, että meillä on 400 000 ihmistä, jotka eivät käytä näitä tunnistepalveluja, niin uskoisin, että näistä 400 000 ihmisestä liki kaikilla — yli 300 000:lla, muistaakseni 360 000 kansalaisella — eivät ole luototiedot kunnossa. Nämä ihmiset eivät ole saaneet pankkitunnuksia ja näin ollen eivät voi niitä käyttää. Kun ministeri mainitsi tästä tunnistautumisesta, että siihen tulisi joitakin muutoksia, niin minkälaisia konkreettisia muutoksia nyt tarkoittitte, niin että nämä 400 000 ihmistä voisivat tunnistautua muullakin menetelmällä kuin pankkitunnuksilla?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri, olkaa hyvä. Enintään 5 minuuttia.

19.02 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Aloitan niistä, joissa oli useampia kysymyksiä.

Eli ensinnäkin tähän maahanmuuttoon liittyen: Me olemme aivan uudessa tilanteessa. Tämä haaste on paljon suurempi kuin meillä tähän asti kotouttamisen osalta on ollut. Mitä tulee näitten kustannusarviointien sekä näitten sosiaali- ja terveystalouden osalta ja koulutuspalveluitten osalta, niin minä en pysty suoraan vastaamaan. Ne arviot ovat erityisesti STM:ssä ja opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Mutta sitten minä haluan todeta sen, että kun me julkistimme tässä viikko sitten nämä hallituksen linjaukset näiden turvapaikanhakijoiden osalta, niin onhan ihan selvä, että samalla tavalla meidän pitää täsmentää meidän kantojamme tähän kotouttamisasiaan. Tämä haaste on niin paljon suurempi, ja meille tulee aivan tässä tulevana kuukausina tuhansia ja tuhansia ihmisiä, joitten osalta pitää kotouttaminen ratkaista. Esimerkiksi vaikka aikuisten kielikoulutus on sellainen asia, johon meillä ei ole ollut tähän asti toimivaa mallia. Meidän täytyy ottaa sitten uudet konstit kaiken kaikkiaan käyttöön.

Sitten täällä tuli tästä itsehallintoalueitten roolista suhteessa kuntiin, edustaja Kiljunen kysyi. Se on aivan olennaisimpia kysymyksiä, koska meillä on kaksi itsehallintoaluetta — on se kunta, ja sitten on se uusi, maakunnan tasoinen itsehallintoalue — ja meidän pitää nyt tässä valmistelun tulevana kuukausina pohtia se, mikä niitten välinen suhde on. Ne eivät ole tietenkään toisiaan poissulkevia, niitten pitää olla toisiaan täydentäviä. Ja edustaja kun tulee sieltä Eksoten maailmasta, jossa on jo tehty maakunnan tasolla tätä yhteistyötä, niin hän tietää sen, että se on äärimmäisen tärkeää vaikka terveystaloudella, että jos kunnalla on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä, niin säilyy se yhteys myös sinne sosiaalipuolelle. Ja näitä meidän pitää yhdessä pystyä ratkomaan.

Valtion osalta totean sen, että tässä on myös niin, että valtiolla tulee olemaan tiukkaa ohjausta liittyen muun muassa tänne ICT- ja digitalisaatiopuoleen. Ja minusta niin pitääkin olla, koska täälläkin taisi olla edustaja Karimäki, joka kertoi siitä, minkälaisia ongelmia

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

meillä on ollut täällä ict- ja digitalisaatiopuolella. Me tarvitsemme tässä kohtaa sitä vahvaa valtion ohjausta.

No, valtiolta tulee todennäköisesti pääsääntöisesti myös näitten itsehallintoalueitten rahoitus, jolloin meidän pitää sitten toisella puolella miettiä sitä, mitä on se oikea itsehallinto niillä maakunnilla. Ei voi olla, että kaikki ohjataan valtiolta käsin ja valtio vielä rahoittaa ja siellä ei olisi mitään tehtävää. Nämä ovat minusta niitä isoja kysymyksiä, joita meidän pitää talven aikana pystyä sitten ratkaisemaan.

Digitalisaation osalta vielä tuli muutamia puheenvuoroja, ja haluan oikeastaan korjata, jos sopii — toivottavasti mietinnön tekijät eivät tykkää huonoa — ja vähän täsmentäisin niiltä osin, kun täällä tuli tämä kansallinen palveluarkkitehtuuri. Tuli esille, että se on jo edellisen hallituksen aikana laitettu liikkeelle, näin on, ja sillä on se kokonaisuus aina sinne vuoteen 2017 asti, 100 miljoonaa euroa, ja ensi vuonna on budjetissa se 27 miljoonaa euroa, se on oikein, ja se kulkee aivan aikataulussaan. Kun on sanottu, että me olemme Vi-roa jäljessä siinä: me olemme ottaneet Virolta tämän X-Road-ratkaisun, ja se ei tule olemaan se vitonen vaan kutonen, niin että itse asiassa mennään ilmeisesti tässä kohtaa jopa edelle Viron toteuttamismallia.

No, tämän kansallisen palveluarkkitehtuurin lisäksi meillä on sitten kärkihankkeena varattu 100 miljoonaa euroa näihin digitalisaation julkisen puolen edistämishankkeisiin, joista ensi vuonna ensimmäisenä lähtee liikkeelle tämä kansallinen tulorekisteri. Siihen on varattu 5—6 miljoonaa euroa ensi vuoden budjetissa ja muita hankkeita valitaan ensi vuoden alkupuolella.

Nyt minulla on hirveästi täällä kysymyksiä. Minä en kerkiä kaikkiin tietenkään vastaamaan, mutta sanon muutamaa vielä.

Täällä Kulmuni kysyi ja joku muukin kysyi tämän kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinnan osalta. Se työ ei ole ollut helppo, mutta meillä on siinä kunnianhimoinen tavoite, että tämän vuoden loppuun mennessä meillä on toimenpideohjelma. Me olemme tehneet sitä koko syksyn, ja hallitus on sitä jo useamman kerran keskuudessaan käsitellyt. Tulemme sen osalta sitten varmaan tammikuun loppupuolella, kunhan nyt tässä muutama viikko vähän on hiottu ja käyty joululomilla, ulos kaiken kaikkiaan.

Sitten — mihinkähän minä vielä kerkiäisin vastata — no, vielä tästä kritiikistä liittyen tähän digitalisaatioon minä sanon, että näin on ollut, mutta se KaPa eli kansallinen palveluarkkitehtuuri ja uudet linjaukset nyt tulevat kyllä tätä pienentämään. Ja otan esille tämän sotien, jossa on valtavan iso merkitys sillä, että me pystymme yhteensovittamaan näitä järjestelmiä ja myös siten, että yksityiset toimijat tulevat siihen samaan järjestelmään mukaan. Me emme voi tehdä semmoisia järjestelmiä enää yhtään, jotka eivät keskenään keskustele.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä jonkin verran otetaan näitä vastauspuheenvuoroja. Jos saan pyytää, että painatte sitä V-painiketta, niin otetaan kaikkien puheenvuorot.

19.08 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellisessä vastauspuheenvuorojen kierroksessa tuli esille juuri tämä itsehallintoalueiden tuleva rooli verrattuna sitten sen peruskunnan rooliin, ja kyllä epäilykset tai pelot siitä, tuleeko nyt Suomeen vain 18 kuntaa, ovat aivan turhanlaisia. Kyllähän Suomi ottaa tässä nyt ison askeleen ennen kaikkea tämmöiseen eurooppalaiseen ja kansainväliseen kuntarakentee-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

seen, jossa on maakunnallisempia tai alueellisempia aloja, jotka hoitavat tietyt tehtävät, ja sitten perustasolla hoidetaan tietyt tehtävät. Suomi astuu kyllä tässä tämmöiseen kansainväliseen aikaan kuntarakenteen osalta minun mielestäni.

Mutta sitten olisin halunnut kysyä tähän liittyen, tämä tietenkin ehkä liippaa myös STM:n hallinnonalaan: Kun kysymyksessä on isot kiinteistömassat sairaanhoitopiirillä ja kunnissa, niin miten tämä kiinteistömassojen kysymys meinataan ratkaista? Tuleeko meillä kansallisesti jonkinlainen roskapankki, joka kerää sitten ne omaan taseeseensa, vai miten se aiotaan hoitaa itsehallintoalueen ja kuntien suhteen?

19.09 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tullin tehtävät ovat hyvin moninaiset. Tulli ja sen henkilökunta ovat itse asiassa paljon vartijoina. Tullin tehtävät ovat lisääntyneet myös turvapaikanhakijoiden määrän kasvun myötä. Tulli osallistuu myös harmaan talouden hillitsemiseen valvomalla muun muassa ylisuurten alkoholijuomaerien maahantuontia. Tullivalvontaa olisi tarvetta tehostaa myös netin kautta tapahtuvien erilaisten asioiden tilaamisen osalta.

Arvoisa puhemies! Tullin toimintamomentille ehdotetaan ensi vuonna lähes 7 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Se on hyvä asia. Sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon osoitetaan 50 miljoonan euron lisäystä, joista 4 miljoonaa euroa Tullin toimintamenoihin. Se on hyvä asia.

Mutta, arvoisa ministeri, näettekö, että Tullin toiminta pystytään ylläpitämään sillä korkealla tasolla, jota siltä tällä hetkellä odotetaan?

19.10 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En nyt siirry vielä sinne itsehallintoalueajatukseni ja niihin kilpailutuksiin ja kaikkiin muihin palveluntuottamisen uusiin muotoihin, mihin ollaan raha seuraava potilasta -mallilla pahimmillaan menossa. Mutta jo nyt ollaan tekemässä päätöksiä, että kuntien kilpailukyky palveluntuottajien kanssa heikkenee, kun yksityiseltä palveluntuottajalta sairausvakuutusmaksua ollaan alentamassa 1,72 mutta tätä samaa ei olla tekemässä kuntapuolelle. Ja kun me tiedämme, että kuntapuolella tällä hetkellä jo eläkemaksut ovat korkeammat kuin yksityisillä palveluntuottajilla, niin eikö tämä vääristä kilpailua, kun me olemme menossa maailmaan, jossa on oletettavaa tai ainakin nyt näyttää siltä, että yhä enemmän ja enemmän tulee kilpailemaan kunta, julkinen palvelu, näitten yksityisten palveluntuottajien kanssa? Ja oliko teillä pohdinnassa tämä yhteisöveron jatkettu, korotettu osuus, mikä on nyt kaksi kertaa ollut ja nyt on valitettavasti pudotettu pois?

19.11 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse jäin pohtimaan tätä itsehallintoaluetta ja sen mahdollista verotusta, kun perustuslaista kyllä löydän tämän itsehallintoalueen mutta minä en löydä sieltä kuin lauseen, että kunnalla on verotusoikeus. Kysyn ministeriltä, ja jos ei nyt tule vastausta, niin joskus voisi tälle salille kertoa: vaatiiko tämä itsehallintoalueen oma verotus mahdollisesti kirjauksen perustuslakiin?

19.11 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ansiokkaasti sivuttu, varmaan vähän huolestuneinkin mielin, tätä maahanmuuton aiheuttamaa painetta kuntakentälle. Toinen tärkeä teema, joka on noussut esiin, liittyy työllistymiseen ja myös kunnan mahdollisuuksiin vaikuttaa oman kuntansa asukkaiden pitkäaikais-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

työttömyyteen ja sen hoitoon. Nämä asiat muuten eivät ole välttämättä kovinkaan kaukana toisistaan, koska maahanmuuton keskeisin tavoite sen onnistumisessa kotouttamiseen asti on ilman muuta työllisyydessä ja sitä kautta löytyvässä elämän merkityksellisyydessä ja myöskin paikassa yhteiskunnassa ja omassa kotikunnassaan.

Hallitus on toiminut linjakkaasti siinä, että kunnat ovat saaneet itse valita, haluavatko ne kuntansa alueelle vastaanottokeskuksen, ja paikkoja on onneksi löytynyt tämän suuren ihmismäärän keskellä. Nyt kuitenkin siirrytään vähitellen ensi vuoden aikana, tämän tulevan budjetin aikana, siihen vaiheeseen, jossa kuntakenttä ottaa vastuun kotouttamisvaiheesta. Miten, ministeri, te ohjeistatte kuntia tämän kotouttamisen toteuttamiseen ja saatatte nämä ihmiset kuntaan, esimerkiksi samoilla kieli- tai kulttuuritaustoilla samantyyppisille alueille, että tämä paine ei ole vain suurkaupungeissa, kun aikaa muutama vuosi kuluu?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Muistuttaisin tässä, kun aika moni käy nyt kysymässä, miten tässä edetään, että me käymme tässä nyt muutaman debattipuheenvuoron vielä eli ne, jotka oli pyydetty. Sen jälkeen ministeri vastaa. Sen jälkeen siirrymme valtiovarainministeriön hallinnonalan puhelistaan. Sen jälkeen siirrymme sitten oikeusministeriön jäljelle jääneeseen listaan, ja siitä mennään sitten numerojärjestyksessä.

Mutta nyt vielä täällä on kuusi puheenvuoroa, sen jälkeen ministeri.

19.13 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käytin edellisessä debatisa puheenvuoron kehuakseni ja kiittäkseni sitä, että kansallinen palveluväylähanke etenee. Se on erittäin tärkeää, sillä nyt meillä on ohjelmistoja, jotka eivät puhu keskenään, ja siitä syntyy tehottomuutta. Totesin, että valtionhallinto käyttää nyt ohjelmistojen käyttömaksuihin 2 miljardia euroa, elikkä nyt kehittämisellä on saatavissa hyviä säästöjä ja hyviä tavoitteita, niin että voidaan palveluja tehostaa. Pidän näitä hankkeita tärkeinä ja kannatettavina.

Nostin esille tämän pienyrittäjän byrokratiaa keventävän reaaliaikaisen tulorekisterin. Kysyisin ministeriltä, voiko tällaista reaaliaikaista tulorekisteriä edistää. Sitä ovat yrittäjät myös monesti esittäneet, että se vähentäisi heidän paperityötään ja byrokratiaa. Sitten kysyisin myös liittyen näihin ohjelmistojen käyttömaksuihin, ollaanko valtionhallinnossa edistämässä vapaita ja avoimia ohjelmistoja.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Luettelen tässä nyt ne henkilöt, jotka ovat pyytäneet vielä vastauspuheenvuoron. He ovat edustaja Mika Kari, Mattila, Aalto, Turunen ja Juvonen. Mennään tässä järjestyksessä, sen jälkeen ministeri vastaa.

19.15 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Budjettikirjan mukaan valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta noin 290 miljoonan euron verran. Tämä on positiivista. Mutta haluan muistuttaa myös siitä, että vaikka täällä hyvin mielellään lähdetään varsinkin hallituksen puolelta ikään kuin kehuaan esityksiä ja opposition puolelta esittämään kritiikkiä, niin totuus on myös se, että kuntatalous on edelleenkin alijäämäinen ja tulee sitä olemaan. Yhden miljardin euron tehtävien ja velvoitteiden karsinta on suuri haaste, niin kuin ministeri aikaisemmin sanoi. Jos ei tässä jumpassa onnistuta, myös nämä haasteet kaatuvat seuraavan talousarvion valmistelun yhteydessä syliin.

Yhteisöveron korotetusta jako-osuudesta kysyi jo edustaja Paatero. Toistan saman kysymyksen: olisiko tästä työkaluksi jatkossa paikkaamaan tätä vajetta kuntataloudessa?

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Sitten aivan lyhyesti. Huomasin mediasta, tarttui silmiini, että vuonna 1910 New Yorkissa asui 80 prosenttia (Puhemies koputtaa) ihmisiä, jotka olivat tulleet muista maista kuin Yhdysvalloista. Myös kotouttaminen on mahdollisuus, ainakin tässä kansantaloudessa se toimi.

19.16 Pirkko Mattila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistukseen tai itsehallintouudistukseen liittyvään kysymykseen. En aivan täysin ymmärtänyt sitä, että onko täällä 18 kuntaa tulossa. Johan nyt toki tälläkin hetkellä voidaan arvioida, onko kuntayhtymiin karannut kuntien päätösvaltaa ja budjettejakin. Näen hieman toisin tämän uudistuksen tavoitteen.

Mutta edustaja Kari otti esille juurikin sen kysymyksen, mikä on tilanne tänään, eliikkä kuntien tiukan taloustilanteen. Ministeri, te tuossa totesitte, että veroprosentit ovat tapissa, ja kuitenkin meillä on kuntalaki, joka edellyttää aika tiukasti alijäämän kattamisen ja tämänmoisen kriisikuntamenettelyn. Onko teillä arviota nyt siitä kuntien lukumäärästä, jotka ovat joutumassa kriisikuntamenettelyyn tänä päivänä tai lähiaikoina?

19.17 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä. Tässä salissa on monta kertaa toistettu, että kuntien valtionosuuksia ei leikata ja tällä tapaa kuntien rahoitusasemaa ei heikennetä. Mutta me kaikki tiedämme, että kuntatalous on osa julkista taloutta ja julkista taloutta kohtaan tehdään hyvinkin paljon kiristäviä toimia, siihen päälle vielä nämä pakkolait ja kaikki muut. Onko teillä jonkinlainen kokonaisarvio siitä, miten tämä hallituksen talouslinja tulee koskettamaan kuntataloutta ja kuntien rahoitusasemaa, nimenomaan se nettovaikutus? Ei sillä ole mitään väliä, jos sanotaan suoraan, että hei, me emme kiristä kuntien rahoitusasemaa valtionosuusleikkauksilla, jos toista kautta tapahtuu sama asia ja vielä vähän voimakkaammin. Tästä kysyisin ministerin näkemystä: mikä on kuntien rahoitusasema, heikkeneekö se näillä esityksillä, vai mitä sille tapahtuu?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lisään kaksi pyydettyä puheenvuoroa äsken mainitsemiini lisäksi, eliikkä edustaja Taavitsainen ja edustaja Jokinen, mutta nyt edustaja Turusen puhe. — Olkaa hyvä.

19.18 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri otti omassa puheessaan, ja muutama edustajakin täällä on ottanut omassa puheessaan, esille kuntien ja itsehallintoalueiden työnjakokysymykset. Työllisyyden osalta ainakin itse ajattelen niin, kun olen seurannut tätä työllisyyden kuntakokeilua, joka nyt päättyi — ja toivottavasti tältä sektorilta nämä kokeilut vielä jatkuvatkin — että tämän tuloksena ehkä se paras toimija tällä sektorilla on nimenomaan kunnat. Se työttömyyden tilan läheltä katsominen on työllisyyden hoidossa erittäin tärkeää. Pienemmät kunnat, jotka eivät siitä selviydy, tekevät varmastikin yhteistyötä, niin että työssäkäyntialueen kautta sen kokonaisina kokonaisuuksina se sitten varmastikin parhaimpaan lopputulokseen tästä päättyy. Minkälaisia keskusteluja tästä on käyty hallituksen sisällä? (Puhemies koputtaa) Voiko tältä osin kunnille jättää tämän?

19.19 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon osoitetaan yhteensä 50 miljoonaa euroa, ja tästä 4 miljoonaa

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

naa osoitetaan Tullin toimintamenoihin. Määrärahalla on tarkoitus jatkaa ylisuurten alkoholijuomaerien maahantuonnin valvontaa. Tullin tehtävänä on arvioida alkoholin maahantuonnin yhteydessä, onko kyse verovapaasta matkustajatuonnista vai kaupallisesta tuonnista, ja arvio tapahtuu kokonaisharkinnan perusteella, jossa alkoholituotteiden määrä on vain yksi peruste. Selvityksen perusteella toimenpiteet alkoholin kaupallisen maahantuonnin hillitsemiseksi tuottavat myös tulosta, ja pidän äärettömän tärkeänä, että alkoholi-myynnistä tulleet verotulot tulisivat myös Suomeen.

Tullin toimintamenoihin osoitettujen määrärahojen lisäystä perustele myös turvapaikanhakijoiden määrän kasvu, ja on tärkeää tässä yhteydessä myös se, että nämä kulut korvataan edelleen jatkossakin. Kysyisin teiltä, ministeri: Tuo 4 miljoonaa tuntuu pienelle rahalle, kun me puhumme täällä monista miljoonista ja miljardeista. Onko se riittävä raha, ja minkälainen tilanne siellä Tullissa tällä hetkellä on, kuinka he varautuvat tähän tilanteeseen, (Puhemies koputtaa) mikä meillä nyt vallitsee maahanmuuton osalta?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä kaksi vastauspuheenvuoroa.

19.20 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Kuuntelin äsken korva tarkkana ministerin vastausta tästä digitaalisesta tunnistautumismahdollisuudesta, siis muutoin kuin pankkitunnusten kautta, mutta voisiko vielä siis saada selkokielellä, onko tämä jatkossa tulossa meidän kansalaisille tällaisena kansalaisoikeutena ja pääsemme eroon tästä pankkitunnusriippuvuudesta? On hyvin surullista se, että tällaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa kuin Suomi meillä on ihmisiä, joilla ei tällä hetkellä ole edes tätä perinteistä korttimuotoista henkilökorttia. Tämähän näkyy esimerkiksi, kun ihminen menee poliisilaitokselta hakemaan henkilökorttia tai passia ja hän ei voi mitenkään todistaa, kuka hän on, eikä hän voi myöskään maksaa sitä, koska hän ei ole pankista saanut rahaa, kun hänellä ei ole henkilökorttia. Erityisesti meidän ikääntyvät ihmiset (Puhemies koputtaa) ja pienituloiset tästä kärsivät.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Jokinen. Sen jälkeen ministeri vastaa, 5 minuuttia.

19.22 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hieno asia, että nyt ollaan etenemässä näiden itsehallintoalueiden suhteen ja myöskin tuo sote-ratkaisu etenee. Ennen sitä on kuitenkin käytävä läpi muutamia raja-alueilla olevien kuntien kysymyksiä siitä, mihin itsehallintoalueisiin ja sote-alueisiin nämä raja-alueilla olevat kunnat kuuluvat. Siihen vaikuttaa tietysti kuntien asukkaiden asiantuntisuutta, mutta mielestäni pitäisi vaikuttaa myös se, mihin keskussairaalapiiriin ovat aiemmin kuuluneet.

Kysyn tässä nyt ministeriltä Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen rajoilla olevan Iitin kunnan tilanteesta. Iitin kunta on pitkään, vuosikymmeniä ollut Päijät-Hämeen keskussairaalan jäsen ja mukana siinä toiminnassa ja kehittänyt sitä, ja siellä on tehty kansanäänestys, jossa 93 prosenttia kuntalaisista haluaisi suuntautua Päijät-Hämeeseen nykyisen Kymenlaakson sijasta. Kysynkin, missä vaiheessa näitä ratkaisuja raja-alueilla sijaitsevien kuntien osalta tehdään.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri, enintään 5 minuuttia. Sen jälkeen siirrymme puhujalistaan.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

19.23 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Vastaan vielä tuolta edelliseltä kierrokselta edustaja Saarikolle näistä kokeiluista: Tulivat jossain muual- lakin esille nämä työllistämiskokeilut, joista on ollut hyviä kokemuksia, ja tiedän ministeri Lindströmin valmistelevan nyt erityisesti vaikeasti työllistettävien osalta tätä laajaa kokei- lua ja sitä pidän kyllä suoraan sanoen ihan tärkeimpänä. Että kaikki toimet, joita pystytään tekemään sen eteen, että ihminen pääsee töihin, menevät kyllä kaikkien muiden asioiden yläpuolelle. Ja toistan myös sen, mitä tässä viime viikolla sanoin: Minusta on tärkeätä, että meille tulee ehdotuksia. Olivatpa ne oppositiosta tai ihan mistä tahansa, jos ne ovat fiksua ehdotuksia työllistymisen edistämiseksi, niin minusta hallituksella on velvollisuus jokai- nen ehdotus ottaa vakavasti ja tutkia, voitaisiinko niin edetä. Ja tulemme tulevan talven ai- kana tähän kokeilutoimintaan liittyen keräämään juuri työn vastaanottamista edistäviä ko- keiluja ja menemään niissä eteenpäin.

Sitten tähän uuteen listaan vielä kotouttamisesta, että miten sitä ohjeistetaan: Niin kuin viittasin jo, me tarvitsemme aivan erillisen kotouttamisohjelman myös hallituksenkin puo- lelta. Nyt kun nämä viime kuukaudet ovat olleet vaikeita kädestä suuhun -menetelmällä to- teutettavia näiden turvapaikanhakijoiden osalta, niin meidän pitää nyt arvioida, mitkä ko- touttamisen osalta ovat ne parhaat keinot. Minusta se on ollut hyvä lähtökohta, että me emme niin sanotusti sijoita vaan että he, jotka saavat meiltä oleskeluluvan, sijoittuvat. Mi- nusta on vaikea ajatella sitä, että me määräisimme ihmisiä menemään tiettyihin kuntiin. Ymmärrän inhimillisestä lähtökohdasta sen, että jos ollaan samaa kansallisuutta, hakeudu- taan samaan paikkaan — luulen, että jos mekin olisimme jossakin muuallapäin maailmaa, niin mekin toimisimme — mutta silti ajattelen, että pitää hakea ehkä jonkinlaisia keinoja, joilla pystytään tasaamaan sitä, että pelkästään suuret kaupungit eivät ole niitä, joihinka tu- lee sitten maahanmuuttajia enemmän. Että tämä on tosi iso kysymys.

Sitten tuli monta kysymystä liittyen näihin sote- ja aluehallintouudistuksiin:

Kiinteistöjen osalta, edustaja Kulmuni, emme ole tehneet ratkaisuja. Siinä on muutamia erilaisia vaihtoehtoja, ja niitä lähiviikkoina tarkemmin kaiken kaikkiaan tutkitaan.

Edustaja Eestilä otti esille tämän mahdollisen itsehallintoalueitten verotusoikeuden ja perustuslaillisuuden sen osalta. Sama tämänkin osalta: tämä on tarkassa selvityksessä juuri nyt, että miten tämä mahdollinen verotusoikeus toteutettaisiin. Henkilökohtainen mielipi- teeni kyllä on, että olisi hyvä, että olisi osittain verotusoikeutta mukana. Pitäisin sitä hyvä- nä, ettei tule pelkästään valtiolta rahoitus. Silloin saisimme tietynlaista kannustinelement- tiä. Ja tähän liittyy myös kysymys siitä, haluammeko me, että itsehallintoalueet tulevat sel- laisiksi, että niillä on vain tarkasti lailla määrättyjä tehtäviä, vai voiko olla, että itsehallin- toalueella on niin sanottua yleistä toimialaa. Ja edustaja Eestilä tietää, mistä puhutaan. Kunnillahan on yleistä toimialaa eli niitä asioita, joita kunnat tekevät, jotka eivät ole laki- sääteisiä, eli esimerkiksi elinkeinopolitiikan edistäminen. Että meillä on monia asioita kat- sottavana, mitä me niille maakunnille, itsehallintoalueille kaiken kaikkiaan annamme.

Yhteisöveron jatkosta kysyttiin: emme ole käyneet erillistä keskustelua ja tehneet linja- usta sen osalta.

Edustaja Mattila kysyi arviota tästä kriisikuntamenettelystä: Minä luulen, jos katson, mikä on tilanne nytten ja kun seurataan tarkasti näitä, että tulee olemaan sillä tavalla, että muutamia on. Mutta toisaalta sitten en pidä näköpiirissä sitä, että nyt tapahtuisi joku ro- mahdus. Ja sitten tietysti tämä sote-ratkaisu kaiken kaikkiaan vuonna 2019 saattaa monen kunnan osalta olla niin kuin helpottavakin näkökulma, mutta toivon, että silti jokaisessa kunnassa arvioidaan sitä omaa taloudenpitoa tosi tarkasti ja realistiselta pohjalta. Itse ajat-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

telen, että kaikista aidoin tapa on se, että meillä työllisyys paranee ja tulee aitoja verotuloja sinne kuntiin. Sitä kautta vain oikeasti päästään kestäväälle pohjalle kaiken kaikkiaan.

Sitten täällä muun muassa edustaja Jokinen kysyi tästä Iitin kunnasta, ja se on hyvin yksityiskohtainen kysymys. Totean sen, että olisiko meillä koko maassa kymmenkunta vähän samanlaisessa tilanteessa olevaa kuntaa, ja tietenkään niihin yksittäisesti minulla ei ole edellytyksiä ottaa kantaa. Nyt on tämä lausuntokierros menossa, ja siinä on 9. päivä helmikuuta deadline-aika, ja sen jälkeenhan tietysti ruvetaan katsomaan sitä, miten ne maakunnat muodostuvat, ja aikaisintaan varmastikin kevättälvella otetaan näihin kuntakysymyksiin kantaa, voi olla, että jopa myöhemmin, koska tässä valmistellaan vasta näitä yleislakeja. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten siirrytään pääluokan 28, valtiovarainministeriön hallinnonalan, puhujalistaan. Ja teille, jotka olette tulleet äskeisen kertomukseni jälkeen, sanon, että sen jälkeen, kun tämä lista on käyty läpi, menemme takaisin oikeusministeriön hallinnonalan puhujalistaan ja siitä sitten numerjärjestyksessä nämä pääluokat, mitkä ovat jääneet puhumatta. Ja ihan lopuksi sitten illalla tai olisiko aamuyöllä vielä käydään tämä välikysymyskeskustelu, mutta silloin meillä kaikilla on vielä varmasti paukkuja siihenkin.

19.29 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä vastauspuheenvuoroksen aikana tuli esille, niin tokihan täytyy aloittaa myös tämä puheenvuoro kiittämällä hallitusta siitä, että nyt ensimmäistä kertaa neljään vuoteen kuntataloutta vahvistetaan.

Se, että ensi vuonnakin kunnille tulee melkein 300 miljoonaa euroa lisää, ei ole kyllä mikään pieni panostus, ja ajatellen koko kehyskautta kuntatalous vahvistuu noin 0,5 miljardilla, eli kyllä tässä on tämmöinen selkeä linjavalinta ollut, ja olen kyllä siitä hallitukselle kiitollinen, että enää ei tieten tahtoen haluta kuntatalouden ahdinkoa syventää.

Toki täytyy muistaa se, että kuntatalous ja kuntayhtymien talous säilyy erittäin tiukkana. Toki tämä on vain pieni murunen, mitä sinne pystytään saamaan, kun valtionosuusprosentteihin tehdään 0,03 prosentin tarkistus, mutta on sekin tyhjää parempi.

Surullista tietenkin on, että valtionosuuksien indeksejä jäädytetään, mutta sehän ei nyt ole mitään uutta vaikeana taloudellisena aikana. Mutta se, että valtionosuuksia ei suoraan leikata, on erittäin tärkeä muutos.

Sitten tietenkin on myös se, että kuntien ja valtion välillä tehdään kustannusjakoa nyt vuosittain ja tarkistukset aloitetaan ensi vuodesta. Toki ne tehdään vuoden 2013 lukujen perusteella, niin että vie varmasti aikaa ennen kuin ne tulevat sitten tähän päivään. Mutta tämä on tietenkin erittäin tärkeää sen kannalta, kuten täällä on jo salikeskusteluissa esille tullut, että kyllähän turvapaikanhakijoista johtuva taloudellinen tilanne nähdään kokonaisuudessaan vasta vuosien päästä, sitten kun kotouttamisprosessi on saatu alkuun ja nähdään, miten kaikkialle se vaikuttaa.

Työttömyyden osalta hyvin paljon kuntakentällä kuulee tietenkin marmatusta Kela-maksuista ja siitä, miten ne ovat räjähdysmäisesti nousseet kunnilla. Olihan hallintovaliokuntakin arvioinut, että kuntien osuus työttömyyden hoidosta tämän vuoden osalta kohoaa jopa 440 miljoonaan euroon. On varmasti perusteltua, että jonkinlaisia sanktitoimia kunnille on pitkäaikaistyöttömyyden hoidosta. Mutta sitä, miten sitä kuntien rahoitusta saataisiin jotenkin myös aluetaloutta vahvistaen käyttöön, kannattaisi varmastikin miettiä, ei tie-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

tenkään tarkoituksena, että niillä aletaan nyt sitten kattamaan kuntien työttömyyspalveluita.

Lisäksi haluan tuoda esille sen, että tämmöisenä taloudellisesti vaikeana aikana on tietenkin hyvä, että koetetaan olla luovia ja ollaan otettu uusia tekniikan keinoja esille. Ja se, että digitalisaatio on yksi hallituksen kärkihankkeista, auttaa kyllä myös kuntasektorilla, nimittäin käsitykseni mukaan digitalisaation kautta kyllä pohjaa aika monilta keskittämistoimiltahan pitäisi kadota. Tietenkin sillä tuodaan myös kansalaisia tasa-arvoisemmin palveluiden ääreen, kun yhä useammat niistä menevät nettiin. Mutta täytyy huomioida se, mikä on siellä köyhyysraportissakin mainittu, että toistaiseksi vielä eivät kaikki ihmiset pääse digitaalisten palveluiden äärelle, eli tästä tasa-arvosta täytyy pitää huolta, että se saadaan täysimääräisesti sitten käyttöön.

Mutta kuntakokeilujen sallimisesta haluan myös kiittää, koska maa on hyvin erikaltainen eri puolilla: alueellisia eroja pystytään sillä tavalla ottamaan huomioon.

Lopuksi vielä tästä suuresta itsehallintouudistuksesta, mikä ei suoraan tietenkään ensi vuoden talousarviokirjaan niin merkittävässä määrin liity, mutta se liittyy varmaan joka vuoden talousarviokirjaan seuraavien vuosien ja vuosikymmenten ajan. Minusta se on kyllä suuri eurooppalainen linjaus, että me nyt astumme aikaan, jossa alueet ja itsehallintoalueet päättävät tietyistä asioista ja kunnat tietyistä asioista. Mutta on tärkeää, että siinä valmistelussa huomioidaan ne kansainväliset vertailut ja tutkimukset, että miten eri maissa on tehty, ja otetaan ainoastaan ne hyvät asiat sieltä eikä niitä huonoja asioita, koska on myös nähtävillä ollut, vaikkapa Ruotsissa, miten on palveluita sitten myös maakuntatasolla keskittynyt.

Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuoroni. — Kiitoksia.

19.34 Timo Harakka sd: Arvoisa rouva puhemies! Puhun laajemmin pääluokasta ja verotuksesta, mutta koska paikalla on uudistusministeri, niin kiinnitän huomiota uudistukseen, jota hallitus ei ole vienyt eteenpäin.

Pääministeri Sipilä totesi täällä salissa äskettäin, että julkisen talouden tasapainottamisessa on jätetty yksi työkalu pois pakista ja se on verotus. Hallitus on linjannut, että kenenkään verotus ei kiristy eikä veroaste nouse. Tämä itse aiheutettu rajoite johtaa näköalattomaan leikkauspolitiikkaan ja yhtä köyhään suoritukseen verotuksessa.

Hallitus puhuu suuria sanoja rakenneuudistuksista, mutta miksi se ei tee verotukseen rakenneuudistusta? Jos Suomi siirtyy edes askeleen lähemmäs eurooppalaista verorakennetta, niin veroasteen ei tarvitse edes nousta. SDP:n veromallissa verotuotto on 750 miljoonaa suurempi kuin hallituksen esityksessä, mutta myös eläkeläisiin ulotettu veronkevennys sekä työeläkemaksujen alennus niin työntekijöille kuin työnantajille johtaa siihen, että vaikutus veroasteeseen on 0,0 prosenttia.

Kansainvälisesti verraten Suomessa verotetaan työtä ja kulutusta kireämmin kuin muualla Euroopassa mutta omaisuutta selkeästi keveämmin. Tilastokeskuksen Olli Savelan laskelmien mukaan Suomi voisi verottaa omistamista 5,5 miljardia euroa enemmän, jolloin päästään siis EU-maiden keskiarvoon: ei kireämmäksi, ei keveämmäksi, vaan keskiarvoon. Muualla Euroopassa on ymmärretty, että työtä ja tuotantoa ei kannata verottaa niin kireästi kuin Suomessa mutta liikkumatonta pääomaa kannattaa laittaa liikkeelle.

Ikävä kyllä hallitus ei keksi muuta tapaa näennäisesti tasapainottaa taloutta kuin leikkaukset lapsilta, eläkeläisiltä, sairastavilta ja kaikkein heikoimmilta. Mutta se ei ole mikään pakko. Se on arvovalinta.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Julkisen talouden tasapainotukseen tarvitaan vastuullista verotusta. Sen vaikutus, että hallitus kaavailee pakkolakeja ja palkanalennuksia, joiden takia verotulot supistuvat lähes miljardin, ja kaiken kukkuraksi palkanalennus kompensoitaisiin veronalennuksella, on silloin 2 miljardia. Tämä on vastuutonta verotusta, joka lisää tarkoituksella alijäämää ja heikentää julkisen talouden asemaa. [Ministeri oli poistumassa salista.] — Kyllä ministerin kannattaa kuulla tämä saarna loppuun saakka. — Silloin on "jälleen pakko leikata lisää".

Mutta minkä takia verotus on se ainoa alue, johon ei edes kaavailla mitään rakenneuudistusta? Ikävä päätelmä olisi tietenkin se, että hallitus haluaa suosia suurituloisia ja suuria yrityksiä sekä tiettyjä etujärjestöjä. Silloin isänmaan talouden tasapainottaminen jäisi toiselle sijalle joka tapauksessa. Otan vain yhden esimerkin: Rahoitusala on vapautettu arvonnäisäverosta. Jos menette kioskille ja ostate Geisha-patukan, siitä maksetaan arvonnäisävero, mutta pankin liiketoiminnasta ei peritä mitään veroa.

Muun muassa suursijoittaja George Soros on todennut, että finanssialan verovapaus on epäoikeudenmukainen. Kansainvälinen arvopaperikaupan vero eli financial transaction tax eli FTT näyttää poliittisesti mahdottomalta, eivätkä monet ekonomistit pidä sitä edes hyvänä mallina. Esimerkiksi professori Pertti Haaparanta pitää tätä esittämäämme liiketoimintaveroa eli financial activities taxia, FAT:tä, järkevämpänä ja vääristämättömänä verona.

Tanskassa on ollut voimassa rahoitusvero jo 90-luvulta alkaen. Sen vaikutuksia on tutkittu, eikä Tanskan keskuspankki ole havainnut haitallisia vaikutuksia palveluiden hintaan tai rahoituslaitosten kilpailukykyyn. Norjassa finanssialan komitea on esittänyt rahoitusveroa. Ruotsissa hallitus on jo ilmoittanut, että se valmistelee ja panee toimeen rahoitusalan veron. Kun siis Ruotsin esimerkkiin vedotaan kaikessa — milloin työllisyysasteessa, milloin paikallisessa sopimisessa — niin miksi emme tee yhteistyötä Ruotsin sekä muiden skandinaavisten maiden kanssa yhteisestä pohjoismaisesta rahoitusverosta?

Ja nyt tulee myöhästynyt vastaus edustaja Pauli Kiurulle: SDP:n vaihtoehtobudjetissa suomalaisen rahoitusveron tuottoarvio perustuu Ruotsin asettamaan tuottotavoitteeseen ja on suhteutettu kansantalouksien kokoon. Koska verot on syytä tehdä yhdessä ja yhteistyössä, niin myös veron tason tulisi olla yhtäläinen. Eli nyt on kysyttävä ministeriltä ja hallituspuolueilta, onko hallituksella mitään suunnitelmia ryhtyä Ruotsin kanssa yhteistyöhön tässä asiassa. Milloin tehdään rakenneuudistuksia myös verotukseen, ja milloin on vastuullisen verotuksen aika?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Meri, vastauspuheenvuoro. Tässä vaiheessa vain yksi vastauspuheenvuoro. — Olkaa hyvä.

19.39 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitän, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun puhuttiin verotuksesta, niin ottaisin esille tämän, mistä valtiovarainvaliokunnan perussuomalainen jäsen Ville Vähämäki huomauttikin täällä eräänä päivänä, kun näistä SDP:n verotuksista keskusteltiin, että kun näitä SDP:n verovähennysmalleja on laskeskeltu, niin ne suosivat hyvätuloisia pienituloisten kustannuksella. Tässä oli laskettu vähennysmalli, että 2 300 euroa kuussa ansaitseva kaksilapsinen perhe saa 12 euroa lisää ja 3 300 euroa ansaitseva perhe saa 25 euroa lisää. Eliikkä tässä on ihmetelty sitä, miten hyvätuloiset saavat tässä enemmän. Vähämäki toi esille tässä kannanotossaan sen, että eikö pienituloisten tulisi saada enemmän. Että jos tästä ideologiasta puhutaan, niin minusta tämä on aika erikoista.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tähän vastauspuheenvuoro, edustaja Harakka.

19.40 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Tässä on ihan selkeästi väärinymmärrys. SDP:n veromalli suosii keskituloisia palkansaajia enemmän kuin hallituksen veromalli — siis toisin sanoen niitä suomalaisia, joilla on keskimääräiset tulot. Mutta hallituksen työtulovähennys hyödyttää hyvätuloisia, toisin kuin SDP:n työtulovähennys. Hallituksen työtulovähennys ulottuu 119 000 euroa vuodessa ansaitseviin, mikä tarkoittaa sitä, kuten salissa on monta kertaa todettu, että kokenut kansanedustajakin saa hallituksen mallissa keveämmän verotuksen kuin tänä vuonna. Tilanteessa, jossa kaikkia suomalaisia ja varsinkin vähäosaisia vaaditaan uhrautumaan yhteisiin talkoisiin, kansanedustajien verotus laskee. SDP:n malli on oikeudenmukaisempi ja hyödyttää 97,5:tä prosenttia suomalaisista palkansaajista.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistaan.

19.41 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen on nostettu jo monen hallituksen kärkihankkeisiin, ja ict-hankkeet näyttelevät pääosaa myös meillä tulevaisuudessa muun muassa tämän sote-ratkaisunkin myötä. Tuossa jo edellisessä puheenvuorossa kiinnitin huomiota ict-palvelujen kustannuksiin, jotka ovat varsin korkeat olleet jo vuosikausia. Vuonna 2014 ict-toiminnan kokonaismenot olivat 727 miljoonaa euroa, ja samanaikaisesti, kun kustannukset kasvavat, hankkeiden eteenpäinvieminen on saanut jokseenkin kritiikkiä. Muun muassa tarkastusvaliokunta on ottanut useaan otteeseen kantaa näihin asioihin: muun muassa, että ei ole ollut riittävää kustannusseurantaa, johtamisjärjestelmä ei ole ollut asianmukaista, päätöksentekomenettelyissäkin on ollut ongelmia, taloussuunnittelu on sieltä puuttunut, ja hankkeita on johdettu eri työryhmissä sekä konsulttivetoisesti. Tämä on sellainen asia, josta meidän tulee kantaa huolta myös tulevaisuudessa — se on pohjaton kaivo tuo ict-hankkeiden kaivo — ja seurata näitä kustannuksia, että ne eivät nyt ihan mahdottomiin sitten yltäisi tulevaisuudessa, koska sote-uudistus toi mukanaan sen, että kaikkien hankkeiden pitää puhua keskenään.

19.42 **Anne Louhelainen ps:** Arvoisa puhemies! Suomen talous on ollut alijäämäinen viimeiset kuusi vuotta. Suomen velkasumma on kohonnut jo noin 100 miljardiin euroon, ja asiasta entistä huolestuttavamman tekevät Suomen heikot pidemmän aikavälin kasvunäkymät, samaan aikaan tapahtuva työikäisen väestön määrän huomattava supistuminen sekä rakennemuutoksen kanssa kamppaileva teollisuus. Nyt käsittelyssä oleva talousarvioesitys ensi vuodelle on keskeinen osa hallituksen ohjelmaa Suomen talouden tasapainottamiseksi. Hallitus on sitoutunut kuroma umpeen julkisen talouden kestävyysvajetta 10 miljardilla eurolla kuluva hallituskauden aikana. Olemme tulleet tilanteeseen, josta ei päästä ulos pelkästään säästämällä ja uudistuksia tekemällä. Tarvitaan todellisia toimia kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Osa tehtävistä päätöksistä on kipeitä, eikä niitä kukaan tee kevein mielin. Kestämättömästi kasvanut turvapaikanhakijoiden määrä asettaa sekin omat lisähaasteensa niin hallituksen budjetin kestävyydelle kuin myös sille, miten oikeutetuiksi suomalaiset kokevat tehtävät säästötoimenpiteet. Tässä yhteydessä on välttämätöntä pystyä löytämään turvapaikanhakijoiden joukosta perustellusti ne oikean avun tarpeessa olevat henkilöt ja lähettää elintasosurffarit takaisin kotimatalle mahdollisimman pikaisesti.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Hallituksen viimeksi julkaisemat toimet turvapaikanhakijoiden etujen ja niiden saamisen kiristämisestä tulevat enemmän kuin tarpeeseen.

Ministeri Vehviläinenkin totesi täällä äsken, että kotouttamishaasteet ovat suuria ja haasteellisia. Niitä pitää täsmentää ja muun muassa aikuisten kielikoulutukseen hakea ehkä uutta malliakin. Erityisesti kannan huolta siitä, miten näiden turvapaikanhakijanaisten osallistuminen kielikoulutukseen ja muuhun koulutukseen hoidetaan. On erittäin tärkeää kiinnittää siihen huomiota, että heille turvataan mahdollisuudet osallistua koulutuksiin. Voisiko tämä kielikoulutus ja muu koulutus olla jotenkin mitattavaa, tavoitteellista? Se voisi antaa enemmän näille opiskelijoillekin halua opiskella ja saada niitä tuloksia. Olen nimittäin alan toimijoilta kuullut, että näihin kieli- tai muihin koulutuksiin osallistuvat suhtautuvat erittäin leväperäisesti näihin koulutuksiin: tunneilla ei käydä tai loppukokeisiin ei osallistuta.

Maan sisäinen maahanmuutto on jo vuosia ollut pääkaupunkiseudun viranomaisten painajainen. Muualle Suomeen sijoitetut maahanmuuttajat ovat jopa muutaman viikon kuluttua muualta matkustaneet pääkaupunkiseudulle ja palveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Kuntapäätäjänä tiedämme, että kuntien talous on vedetty lähes katkeamispisteeseen. Kuten arvoisa ministeri Vehviläinenkin totesi, kuntien veroprosenteissa ei juuri enää nostovaraa ole. Ministeri kertoi, että kuntien tehtävien karsinnasta tehtävä toimenpideohjelma valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä. Saamme ensi vuoden puolella siitä uutta tietoa. Kunnissa tätä listaa odotetaan malttamattomasti. Kiitos hallitukselle siitä, että nykyisessä taloustilanteessa valtionosuuksia ei kunnilta leikata nykytasosta.

19.46 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun aikoinani lähdin tavoittelemaan kansanedustajan tehtävää, tavoitteeni oli — ja yhä on — tulla rakentamaan, ei hajotamaan. Tästä periaatteesta haluan pitää kiinni ja kysyä itseltäni: mitä minä rakennan ja millaisen yhteiskunnan haluan jättää lapsilleni?

Valtion talousarvio on yhteiskunnan merkittävin arvobarometri. Siinä arvotetaan kansalaiset ja palvelut ja niiden välinen suhde. Suomen tulevaisuutta voi katsella monesta näkökulmasta. Sipilän hallitus on tarttunut työhön tosiasiat hahmottamalla ja valinnut tarttua voimakkaalla otteella muutosta jarruttaviin rakenteisiin, työn vastaanottamisen esteisiin, panostamalla uuteen teknologiaan ja nostamalla ympäristöteknologian kehityshankkeiden kärkeen. Tässä työssä haluan olla mukana.

Tässä muutama kyseenalainen reunamerkintä niistä asioista, joissa Suomella on kunnia olla ensimmäisellä sijalla: Suomi on Euroopan nopeimmin vanheneva kansa. Suomen syntyvyys on yksi Euroopan alhaisimpia. Suomi on Euroopan nopeimmin velkaantuva kansa. Suomen työttömyyden kasvu on Euroopan nopeinta. Suomi on vähiten investoijia kiinnostava maa euroalueella. Suomessa on suhteellisesti enemmän tytäryhtiöitä kuin muissa Euroopan maissa, mikä on johtanut siihen, että suomalaisten työn tulokset ja voitot hyödyttävät enemmän muita maita kuin Suomea. Tämä lista on niin merkittävä, että jokaisen kansanedustajan tulisi tätä valtion talousarviota, tätä tiukkaa budjettia, katsoa tällaisten tosiasioiden kautta.

Arvoisa puhemies! Suomi on maailman koulutetuin kansa, josta on tulossa Euroopan tunnetuin eläkeläiskylä, jossa kohta kaikki elävät perustulolla. Mutta "mistä rahat?" on oikea kysymys. Uskon, että jokainen kansanedustaja joutuu tämän mykistävän listan edessä nöyrästi tunnustamaan, että yhdenkään puolueen esittämät ratkaisumallit yksin eivät riitä saamaan Suomea nousuun vaan meidän kaikkien on nieltävä meille tärkeitä poliittisia ta-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

voitteita ja nostettava kansakunnan tulevaisuuden turvaaminen keskiöön ja että on löydetävä uuden poliittisen kulttuurin aika. Yhdessä olemme enemmän, yhdessä rakennamme uuden tulevaisuuden Suomelle.

Tulen juuri EK:n tilaisuudesta, jossa kävimme läpi nämä parametrit, jotka ovat näitä tiukkoja tosiasioita. Emme me konkurssissa ole, mutta tämä meidän heikko suhteemme kaikkiin muihin maihin nyt Euroopassa — jotka kasvavat, mutta me emme kasva — tulee tarkoittamaan sitä, että jos emme saa aikaiseksi tätä kilpailukyvyn heikentymisen kiinnittämisloukkaa, josta sanotaan, että se olisi luokkaa 15 prosenttia, ja jos emme nyt tee näitä tärkeitä toimenpiteitä, niin kolmen neljän vuoden päästä sen loikan tarve on 20 prosenttia, enkä tiedä, millä me siihen enää silloin kykenemme. Joten kaikki nämä vaikeat päätökset, joita meillä nyt on edessä, on tehtävä.

Arvoisa puhemies! Lähes kaikki puolueet ovat olleet ennen tätä hallitusta hallitusvastuussa, eivätkä tulokset ole hurraamisen arvoisia. Uskallammeko tunnustaa tämän tosiasian? Elämme voimakkaassa talouden taantumassa ja työelämän murroksessa ja tarvitsemme toimintatapojen tehostamista. Ja tässä, arvoisa puhemies, haluan korostaa sitä, että tehostaminen ei kuitenkaan saa tapahtua pelkästään talouden arvojen pohjalta, vaan mukaan tulee ottaa myös inhimillinen näkökulma. Ei hyvinvointi tarkoita vain euroja kassassa. Hyvinvointi tarkoittaa onnellisia, hyvinvoivia ihmisiä. Eli ei olisi väärin, vaikka valtion talousarvion viimeisen viivan vaatimuksena olisi inhimillisesti kohdeltu kansakuntaa.

Arvoisa puhemies! Tätä tavoitetta ei koskaan saa kadottaa näkyvistämme. Onko ihmisten hoidosta ja hyvinvoinnista huolehdittu niin, että heille on taattu hyvä ja palkitseva elämä? Nyt on tiukkojen päätösten aika, ja siihen olen valmis. — Kiitos.

19.52 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Kun tässä tämä puhujalista eteni vauhdikkaasti, niin en ajatellut pitkittää, mutta mielelläni käytän tästä tärkeästä asiasta puheenvuoron kuitenkin lyhyesti ja totean, että minusta tässä ansiokkaasti tämän debattivaiheen aikana nousi esiin tämä kuntien uusi rooli. Nykyisin varapuhemiehenä istuva entinen ministeri Risikkokin aikanaan jo pohti tulevaisuuden kuntaa ja kunnan uutta roolia jo edellisen sote-uudistuksen vaiheen aikana, ja tuo aihe nyt aktualisoituu ja ajankohtaistuu hyvin oleellisella tavalla: miten tehtävien uusi jako tapahtuu valtion, alueiden ja kuntien välillä?

Se on ehkä jäänyt tämän sote-uudistuskeskustelun varjoon vähän liiaksikin, mitä ne kunnat ovat, ja myös se, miten kuntien rahoitus — nyt kun budjettikeskustelua käydään — jatkossa toteutuu ottaen huomioon, että nykyrahoituksesta, sekä valtionosuuksista että verotuloista, merkittävä osa käytetään sosiaali- ja terveystalouteen joko itse, välillisesti kuntayhtymän kautta tai rahoittamalla sairaanhoitopiirin kautta tulevia erikoissairaanhoidon palveluita.

Minusta on tosi tärkeää, että mietitään yhdessä laajapohjaisesti, mitä ne tulevaisuuden kunnat ovat ja myös mistä tekijöistä niiden elinvoima rakentuu, ja mietitään myös terveyden edistämisen roolia ja myös sitä kunnan päätöksenteon mukanaolon merkityksellisyyttä. Siksi myös uusien tehtävien siirto kunnille, ikään kuin tehtävien lisääminen tässä kohdin, soten poistuttua, on minusta semmoinen ajatus, jota meidän pitäisi pohdiskella enemmänkin. Siksi ministerin esiin tuoma ja useissa puheenvuoroissa esiin nostettu työllistämiskokeilu on erittäin tärkeä avaus siihen suuntaan, että kunnat voisivat jatkossa kantaa enemmän vastuuta juuri arkea lähellä olevista työllistämispalveluista, jotka kietoutuvat tiiviisti myös sosiaalitoimen ja elinkeinopolitiikan kanssa, nivoutuen yhteen, ja ovat merkittävä kokonaisuus, jossa kunnat haluaisivat selvästi kantaa enemmän vastuuta.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Toivoisin, että hallitus katsoisi tässä Tanskan esimerkin suuntaan hyvin rohkeasti, todellakin kokeilujen kautta mutta jopa kaikki työllisyyspalvelut kunnille vieden ja sitä kautta uutta, vahvaa kuntaa rakentaen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.